

Preek over 'amen zeggen'

Matteüs 21: 23-32

Ezechiël 18:1-4 en 25-28

Gehouden op 27 september 2020

Jeroen Hagendijk
(dominee@hgw.nl)

Gemeente van Jezus Christus

Het eerste woordje dat kleine kinderen vaak leren in de kerk is 'amen'. Soms schalt het door de viering heen uit kinderlijk enthousiasme. Om Jezus' wil... 'amen' roept een meisje, omdat ze de woorden herkent. Ik vind het wel treffend dat de kerkelijke woordenschat vaak daarmee begint, omdat ieder geloof volgens mij begint, bij het be-amen van de waarheid.

Amen betekent letterlijk: voorwaar, waarlijk. Jezus heeft ons geleerd om dit woord uit te spreken aan het einde van het Onzevader. Nadat we God in dat gebed beleden hebben als de hemelse Vader, wiens koninkrijk komt, wiens wil geschiedt, die ons brood geeft, die onze schuld vergeeft, van wie de kracht en de heerlijkheid is tot in eeuwigheid — dan zeggen wij tenslotte 'amen'! Om de woorden die we baden voorwaar te houden.

Kinderen kunnen dat heel vrijmoedig doen en dat is prachtig. Maar wanneer we ouder worden, wordt de waarheid complexer en ook ongemakkelijker. Be-amen is opeens zo niet makkelijk meer. Je leert dat de waarheid altijd meerdere kanten heeft. Je ziet dat de werkelijkheid gelaagd is en dat twijfel soms ook wijsheid in zich bergt. Wie geloof je nog? En wat geloof je niet meer? Soms verandert dat als je ouder wordt. Mensen die je vroeger konden inspireren – een opa of een dominee uit je jeugd – vind je na verloop van jaren minder geloofwaardig. Ze vertolken een vorm van geloven, die toen misschien nog overtuigend was voor jou, maar nu niet meer. Je bent ervan losgeraakt. Het heeft voor jou geen autoriteit meer. Wat ze zeggen kun al minder vrijmoedig be-amen.

De overpriestersvraag

Voor de overpriesters en de oudsten heeft Jezus ook geen vanzelfsprekende autoriteit. Althans, die autoriteit – die bevoegdheid – willen ze aan de kaak stellen. Jezus geeft les in de tempel en hij zal daarbij best wat volk om zich heen hebben verzameld. De overpriesters bezien dat met argwaan. Zij niet alleen. Steeds weer zijn het andere vertegenwoordigers van de traditie, van de kennis, van de religie: farizeeën, sadduceeën, schriftgeleerden en nu dus de priesters en de oudsten. Vaak toch allemaal leden van de religieuze raad. Ze houden Jezus al langere tijd in de gaten, en nu willen ze hem eens aan de tand voelen. Met welke bevoegdheid doet hij deze dingen? Heeft hij zijn graad wel om les te geven? En wie geeft hem het recht om het tempelplein leeg te vegen, om voor de hongerigen te zorgen en de lammen te genezen, en dat kinderkoor te beginnen...

Natuurlijk is dit een regelrechte aanval op Jezus. We hoeven ons geen illusies te maken over hun bedoelingen. Maar niet iedereen die vragen stelt bij Jezus, of bij het geloof, heeft slechte motieven. In de kerk denk ik dan vooral aan jongeren. Misschien gaat het dan over jou. Je bent jong en je bent op een punt gekomen dat er wat afstand ontstaat met het nest waar je vandaan komt. En dan is het de vraag: wat neem

je ervan mee? Wat vind je overtuigend? Wat kun je be-amen? En vooral: wat niet? Iemand die ik sprak was een beetje klaar met geloven. Hij kon niet meer uit de voeten met het geloof dat hij thuis toch behoorlijk vormvast had meegekregen. Jona in de walvis, dat was niet geloofwaardig. En sowieso die spanning tussen geloof en wetenschap? En hij keek er een beetje sceptisch bij.

Niet iedereen die vragen stelt bij Jezus, of bij het geloof, heeft slechte motieven

Geloofszoektocht

Sommigen gooien dan alles overboord (die verlaten het huis van het geloof) en anderen gaan, zoals deze jongen ook deed, een nieuwe zoektocht aan (ze richten dat oude huis opnieuw in met een nieuw, overtuigend interieur). Op zoek naar een nieuwe naïviteit. Een

geloofstaal die je opnieuw van harte kunt be-amen. Dan ga je soms een net iets andere weg dan je ouders, maar dat is niet zo erg. Iedere generatie heeft zijn eigen verantwoordelijkheid om de weg van de Heer te volgen. Dat maakt de profeet Ezechiël duidelijk. De kinderen krijgen geen stroeve tanden als de ouders onrijpe druiven eten. Ik vind dat wel een mooi beeld. En ook wel leerzaam voor mijn generatie. Want er zijn nogal wat jonge kerkverlaters die doen alsof ze stroeve tanden hebben gekregen van het geloof van hun ouders, en van de kerk waar ze zijn opgegroeid. En dat zorgt er soms voor dat ze alles loslaten. Maar Ezechiël maakt duidelijk dat iedereen verantwoordelijk is voor zijn of haar eigen weg. Als je de geloofstaal van je ouders niet overtuigend vond, dan ben je geroepen om een eigen geloofstaal te vinden. Een taal die je wel kunt be-amen. En als je in die zoektocht kritische vragen stelt, is dat niet per definitie verkeerd. Je motieven kunnen oprecht en eerlijk zijn.

Aandachtseconomie

Trouwens, waarheid en geloofwaardigheid zijn problematische dingen geworden in onze tijd. Afgelopen weken stonden bol van alternatieve feiten en complottheorieën. Experts en politici worden gewantrouwd.

Er is een gezegde dat in de oorlog de waarheid als eerste sneuvelt. Maar in onze tijd is daar nog geen oorlog voor nodig. Je ziet het op allerlei fronten gebeuren. Gewone burgers leggen

**En dan klinkt ook
nog dat verhaal
over Jezus. Hoe
kom je ertoe juist
dát verhaal te be-
amen?**

aan experts uit dat corona niet echt bestaat. Politici beschuldigen journalisten van partijdigheid en nepnieuws en beginnen hun eigen mediakanalen. Techbedrijven als Facebook en Google helpen niet mee, omdat hun algoritmes niet de waarheid op handen dragen, maar de content met de meeste views: wie de grootste mond heeft, zorgt voor de meeste aandacht en wie de meeste aandacht krijgt, genereert de meeste inkomsten.

We leven in een doorgedraaide aandachtseconomie, schreef iemand.ⁱ En de vrijheid van meningsuiting – de vrije uitwisseling van ideeën – is niet zozeer de oplossing van dat probleem, maar juist de oorzaak ervan. Want iedereen heeft tegenwoordig een mening, en wat objectieve waarheid van die mening is, doet er niet toe. Wie kun je nog vertrouwen? Wie kun je nog geloven? En tussen al die stemmen, in de veelheid van geluiden, klinkt dan ook nog dat verhaal over Jezus van Nazareth. Hoe kom je ertoe juist dát verhaal te be-amen? Waarom zou je erin geloven?

Opvallend is dat Jezus de vraag van de priesters en de oudsten niet rechtsreeks beantwoordt. Het is een strikvraag. Want als Jezus zegt dat hij dit doet in de naam van Zijn Vader in de hemel, dan verraadt hij zijn goddelijke identiteit, en dat zal hem direct worden toegerekend als blasfemische waan. Daarom stelt Jezus een wedervraag. Hij vraagt de priesters en de oudsten in wiens opdracht Johannes doopte. Kwam die opdracht van de hemel, of van mensen? Ze overleggen over hun antwoord. Als we zeggen dat die opdracht van mensen kwam, dan krijgen we het volk over ons heen, want Johannes stond hoog aangeschreven bij het volk. Maar als we zeggen dat die opdracht van de hemel kwam, dan zal Jezus ons vragen waarom wij hem niet geloofd hebben. Ze zitten gevangen in hun eigen dilemma. Ze zeggen daarom dat ze het niet weten. En dan weigert Jezus ook hun vraag te beantwoorden.

Waarom zou je geloven?

Deze ‘overpriestersvraag’ is door de eeuwen heen steeds weer gesteld in de kerk en je kunt hem vandaag ook nog horen. De vraag: ‘waarom zou je geloven’ is gewoon een variant van de vraag die de priesters aan Jezus stellen. Pogingen om deze vraag te beantwoorden helpen ons alleen nooit verder. Je kunt namelijk geen betere argumenten vinden om Jezus te be-amen, dan Jezus leven, dood en opstanding. Als je een ander criterium nodig hebt om in Jezus te kunnen geloven, dan moet je dat andere criterium vereren als de waarheid. Ik bedoel: er is geen andere reden om in Jezus te geloven, dan eenvoudig dit: omdat het waar is. Geloven begint bij be-amen.

Misschien vragen je collega’s of je vrienden weleens waarom je naar de kerk gaat, waarom je gelooft. Je wilt graag dat ze je begrijpen, en dus grijp je gauw naar redenen waarvan je

hoopt dat ze overtuigend zijn. Je vindt in het geloof bijvoorbeeld rust, of troost, of het geloof geeft een zekere balans en daarom geloof je. Of misschien vind je in het geloof vriendschap, en vindt je de kerk een fijne plek, omdat er allemaal aardige mensen komen.

Zo kun je allemaal redenen zoeken waarom je zou kunnen geloven in Jezus. Redenen waarom het geloof een mooi alternatief is voor een leven zonder God. Redenen ook waar jij, als je jong bent, misschien naar zoekt. Waarom je hier bij zou willen horen? Maar eigenlijk zijn alle redenen die je kunt bedenken steeds antwoorden op die ene overpriestersvraag: waarom zouden wij u moeten be-amen, Jezus van Nazareth?

Jezus zelf geeft geen antwoord op die vraag, en ik weet niet of wij er verstandig aan doen om wel met redelijke antwoorden te komen. Het geloof begint namelijk niet bij een overtuigend criterium. Het geloof begint bij het be-amen, bij het voorwaar houden van het evangelie. We geloven gewoon, omdat we menen dat het gekke verhaal over Jezus van Nazareth 'waar' is. Dat is de enige goede reden waarom we geloven.

**We geloven gewoon,
omdat we menen dat het
gekke verhaal over Jezus
van Nazareth 'waar' is.**

Wat zou er gebeuren als je in gesprek met die ene zoekende collega of medestudent zo'n antwoord zou geven: 'ik geloof, omdat ik denk dat het waar is.' Het is een massief antwoord, dat klopt. En misschien zullen ze je voor gek verklaren, maar als we eerlijk zijn: het is toch ook een gek verhaal, of niet?

Journalistiek

Overigens met deze thematiek — over waarheid en geloofwaardigheid — zijn we helemaal thuis op het terrein van de journalistiek. Voor journalisten is het hun werk om de waarheid te belichten. Goede journalisten zijn integer en hebben betrouwbare bronnen. Ik las dat journalisten een patroonheilige hebben in de Katholieke Kerk, namelijk de heilige Francis de Sales. Hij was de bisschop van Geneve in de zeventiende eeuw en stond bekend als 'Heer

heilige' omdat het zo'n gentleman was: bekend om zijn geduld en vriendelijkheid. Hij is de patroonheilige van de journalisten omdat hij pamfletten en boeken schreef om daarmee het ongeleerde volk – de leken – te helpen in het geestelijk leven. Francis de Sales was dus iemand van de pers.

Zijn eigenschappen — geduld en vriendelijkheid — zijn doorgaans niet de eigenschappen van journalisten. Die staan eerder bekend als hardnekkige figuren met opdringerige vragen. Maar journalisten die het voorbeeld volgen van hun patroonheilige, zijn geloofwaardiger. Journalisten die met geduld en vriendelijkheid, met een hart voor het goede schrijven, die vind ik overtuigend. Ik moest denken aan Sinan Can, die veel op de Nederlandse tv komt. Hij is geen christen, volgens mij, maar hoe hij zich laat raken door het leed in de wereld, hoe hij met zijn columns en documentaires stem geeft aan de verdrukten, hoe hij met geduld en liefde die kleine verhalen vertelt van kleine mensen in grote oorlogen — ik vind dat zo overtuigend. Niet omdat hij voor dit of dat programma werkt, of omdat hij voor dit of dat blad schrijft, maar gewoon omdat ik zijn verhalen overtuigend vind. Omdat ik me steeds realiseer als ik zijn stukken lees, hoe 'waar' het is.

Zo is het ook met Jezus. Niet één of ander criterium maakt zijn verhaal geloofwaardig. Als je Jezus gaat volgen, en hem iedere week zoekt in zijn kerk, onder zijn mensen, dan ga je merken hoe 'waar' zijn woorden zijn. Hoe 'waar' zijn evangelie is. Hoe overtuigend dat Jezus de lammen lopen liet, de blinden liet zien, de verdrukten nabij was en de armen hoop gaf. En dan vangt het geloof aan. Niet bij sterke argumenten, maar bij het eerste woordje dat kinderen leren zeggen: 'amen'.

Eerste schooldag

'Amen' is vaak het eerste woordje dat kleine kinderen leren in de kerk. En er ligt een eenvoud in dat woordje. Waarom zou je geloven? Gewoon, omdat het 'waar' is. Ik moest denken aan een [kleine video](#) die in Syrië gemaakt was, afgelopen week. Het trof me enorm, want wat ik zag was zó overtuigend. Ik

Ze stonden in een grote kring en ze dansten met de juf op vrolijke muziek.

zag een klas met Syrische kinderen die weer voor het eerst naar school gingen. Ze waren een jaar of vier, vijf. Hoe lang zijn ze niet naar school geweest? Hoe lang hebben ze geleefd in angst en oorlog? Wisten ze nog hoe ze moesten zingen? Ze stonden in een grote kring en ze dansten met de juf in het midden op vrolijke muziek. Je weet wel, een soort hoofd-schouders-knie-en-teen, maar dan in het Arabisch. Er zat zoveel waarheid in dat beeld. Zoveel overtuigingskracht van het goede, het ware en het schone... De kinderen kunnen zingen omdat het kalifaat is ontmaskerd als een leugen. En alles in mij wilde meezingen: alles in mij wilde dit be-amen. Waarom? Ik zou veel redenen kunnen noemen, maar eigenlijk gewoon omdat ik een wereld waarin kinderen vrij vol vreugde kunnen zingen overtuigend vind. Precies op die manier, vindt het geloof in Jezus Christus zijn aanvang in ons hart.

Amen.ⁱⁱ

ⁱ Seije Slager, 'Hou nou eens op over de vrijheid van meningsuiting' in *Trouw Tijdgeest* 5 september 2020, 19-22.

ⁱⁱ Geïnspireerd op Stanley Hauerwas, *Matthew*, Brazos Theological Commentary on the Bible, Grand Rapids 2006, 185.